

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 6 czerwca 2013 r. o nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na skutek zażalenia skarżących na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 9 sierpnia 2017 r.

„Czy - z uwagi na niekonstytucyjność przepisów art. 96 ust.1 i art. 97 ust. 1 ustawy prawo bankowe, jest dopuszczalna skarga o wznowienie postępowania w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności na bankowy tytuł wykonawczy?”

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2017 r. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie odrzucił skargę „H.” spółki jawnej w likwidacji w S., M. N. oraz G. B. o wznowienie postępowania i nakazał zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie na rzecz skarżących kwotę 50 zł tytułem opłaty od skargi.

W uzasadnieniu orzeczenia Sąd Rejonowy wskazał, że w dniu 25 sierpnia 2016 r. dłużnicy „H.” spółki jawnej w likwidacji w S., M. N. oraz G. B. wnieśli skargę o wznowienie postępowania zakończonego orzeczeniem referendarza sądowego z dnia 6 czerwca 2013 r. w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu. Sąd Rejonowy uznał, że skarga podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna, ponieważ postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie i nie rozstrzyga sporu merytorycznie. Wobec tego Sąd Rejonowy odrzucił skargę na zasadzie art. 410 § 1 kpc.

Postanowienie powyższe zaskarżyli skarżący. Zarzucili naruszenie art. 399 § 2 w zw. z art. 401¹ k.p.c. poprzez ich błędną wykładnię i bezpodstawne przyjęcie, iż wznowienie postępowania w sprawie nadania klauzuli wykonalności na bankowy tytuł

egzekucyjny jest niedopuszczalne oraz naruszenie art. 410 § 1 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i odrzucenie skargi o wznowienie postępowania jako niedopuszczalne. Wskazali, że wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2015 r. Trybunał Konstytucyjny w sprawie o sygn. akt P 45/12 orzekł, iż art. 96 ust.1 i art. 97 ust.1 ustawy Prawo bankowe były niezgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Postanowił też, że przepisy te tracą moc obowiązującą z dniem 1 sierpnia 2016 r. W jego ocenie nowelizacja k.p.c. z dnia 22 grudnia 2004 r. polegająca na dodaniu § 2 do art. 399 kpc, dopuszczającego wznowienie postępowania zakończonym postanowieniem, prowadzi do wniosku, że obecnie utracił aktualność pogląd wykluczający generalnie możliwość wznowienia w postępowaniu egzekucyjnym.

Przy rozpoznawaniu zażalenia powstało zagadnienie prawne budzące poważną wątpliwość, a mianowicie czy z uwagi na stwierdzoną niekonstytucyjność przepisów art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, jest dopuszczalna skarga o wznowienie postępowania w sprawie nadania klauzuli wykonalności na bankowy tytuł wykonawczy?

Rozstrzygnięcie tego zagadnienia jest niezbędne do rozpoznania zażalenia strony skarżącej w niniejszej sprawie. Pozwoli bowiem na ocenę, czy Sąd I instancji istotnie miał podstawy do odrzucenia skargi o wznowienie postępowania zakończonym orzeczeniem referendarza sądowego w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu jako niedopuszczalnej. Zagadnienie prawne przedstawione Sądowi Najwyższemu budzi spory w doktrynie.

Sąd Rejonowy uznał, że skarga o wznowienie postępowania nie ma zastosowania do postępowania o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu. Wskazał, iż za takim stanowiskiem przemawia argument, że postępowanie klauzulowe nie rozstrzyga sporu merytorycznie, a jedynie jest postępowaniem formalnie umożliwiającym wszczęcie i przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego. Tym samym postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie, ponieważ nie następuje w postępowaniu rozpoznawczym. Natomiast skarga o wznowienie postępowania przysługuje jedynie od orzeczenia prawomocnego, które zawiera rozstrzygnięcie co do istoty sprawy. Za takim stwierdzeniem przemawia ugruntowane stanowisko judykatury, które znalazło odzwierciedlenie m.in. w postanowieniu Sądu

Najwyższego z dnia 4 stycznia 1973 r. sygn. akt I Cz 152/72 oraz uchwały z dnia 4 sierpnia 2006 r. sygn. akt III CZP 51/06.

Także skarżący przyznają, że przed wejściem w życie wskazanej wyżej nowelizacji k.p.c. w doktrynie i orzecznictwie powszechnie przyjmowano, że wznowienie postępowania nie jest dopuszczalne w postępowaniu egzekucyjnym. Wskazywano, iż nadanie klauzuli wykonalności następuje w postępowaniu pomocniczym, które jest postępowaniem uzupełniającym. Trzeba odrzucić wykładnię zmierzającą do uznania za kończące postępowanie w sprawie takich orzeczeń, które zamykają tylko jakiś fragment sprawy lub jej boczny nurt, rozstrzygają kwestię wпадkową albo finalizują postępowanie pomocnicze bądź czynności przygotowawcze.

Za przyjęciem trafności stanowiska sądu pierwszej instancji przemawia także pogląd w orzecznictwie, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego stwierdzający niezgodność przepisu z Konstytucją RP i odraczający utratę mocy obowiązującej przepisu wywołuje skutek wyłącznie na przyszłość.

Przeciwnie stanowisku Sądu Rejonowego zdanie, które przyjęli skarżący, znajduje oparcie w poglądzie, że skoro w art. 416¹ k.p.c. przewidziano możliwość uchylenia prawomocnych postanowień niekończących postępowania w sprawie, wydanych na podstawie przepisów niekonstytucyjnych, przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o wznowieniu postępowania, na podstawie art. 13 § 2 k.p.c., to trudnym do zaakceptowania jest założenie, że wznowienie postępowania jest możliwe jedynie w przypadku postanowień kończących postępowanie w sprawach, których dotyczy art. 399 § 2 k.p.c., a już nie do postanowień w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności.

Za przyjęciem stanowiska skarżących może także przemawiać treść art. 401¹ k.p.c.

Swoje wywody opierają oni m.in. na wypowiedziach przedstawicieli doktryny. Wskazują m.in., że Andrzej Jakubiec i Wiktor P. Matysiak w publikacji „BTE: wznowienie po wyroku Trybunału”, Rzeczpospolita 2015 twierdzą, że dopuszczalne jest wniesienie skargi o wznowienie postępowania od postanowienia sądu o nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu.

Dla poparcia swojego stanowiska powołali się na następujące argumenty:

po pierwsze, wniesienie tego rodzaju skargi jest dopuszczalne w świetle wykładni językowej art. 399 § 2 k.p.c. i art. 401¹ k.p.c. Zgodnie z ich treścią dopuszczalne jest wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, na podstawie których wydano orzeczenie. Po drugie, przepisy te nie zawierają w swojej treści żadnego ograniczenia co do zakresu postępowań uregulowanych w kodeksie postępowania cywilnego, do których mogą znaleźć zastosowanie. Nie ma zatem żadnych przeszkód, aby w oparciu o odesłanie zawarte w treści art. 13 § 2 k.p.c. znalazły one zastosowanie do postępowania o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu. Po trzecie, zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w judykaturze i doktrynie, art. 399 § 2 k.p.c. będzie miał zastosowanie wyłącznie do postanowień kończących merytorycznie postępowania w sprawie. Postanowienie sądu o nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu ma charakter postanowienia kończącego merytorycznie postępowanie w sprawie. Rozstrzygnięcie sądu wydane na podstawie art. 782 k.p.c. kończy bowiem postępowanie klauzulowe i jest ono jedynym orzeczeniem merytorycznym, jakie sąd wydaje w tym postępowaniu.

Sąd Okręgowy przychylił się do uznania, że przyjęcie stanowiska, iż wyrok Trybunału Konstytucyjnego stwierdzający niezgodność przepisu z Konstytucją RP i odraczający utratę mocy obowiązującej przepisu wywołuje skutek wyłącznie na przyszłość, a nadto obawa przed powstaniem stanu tzw. wtórnej niekonstytucyjności, o jakim mowa w uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego, przemawiają za przyjęciem poglądu, że nie jest dopuszczalna skarga o wznowienie postępowania w sprawie nadania klauzuli wykonalności na bankowy tytuł wykonawczy.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy, mając na uwadze treść art. 390 § 1 k.p.c., postanowił przedstawić wskazane wyżej zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.